

Daniela Negrilă

Dreptul de opțiune succesorală
Studii teoretice și practice

Negrilă Daniela

▣ Studii:

Licențiată în drept din anul 1987 (Facultatea de Drept, București).

▣ Activitatea:

Este notar public la Biroul Notarial „Concordia”, București; formator la Institutul Notarial Român.

▣ Publicații:

- Moștenirea în noul Cod civil (lucrare apărută în două ediții);
- Divorțul prin procedură notarială;
- Testamentul în noul Cod civil;
- Dreptul de opțiune succesorală (vol. I);
- Moșteniri și liberalități - note de curs - (2 volume), în coautorat cu Doina Dunca
- Procedura succesorală notarială - note de curs - în coautorat cu Doina Dunca
- Grile pentru concursul vizând dobândirea calității de notar stagiar, vol. 1, Moșteniri și liberalități - în coautorat cu Doina Dunca
- Grile pentru concursul vizând dobândirea calității de notar stagiar, vol. 2, Partea generală, obligații, contracte - în coautorat cu Doina Dunca și alți autori

▣ Articole:

- Substituția fideicomisară, între utilitate și ostilitate
- Divorțul prin procedură notarială, alternativa modernă a desfacerii căsătoriei
- Reprezentarea succesorală, sau de ce nu este atât de simplu precum pare
- Convenția cu privire la copiii minori încheiată în cadrul divorțului prin procedură notarială
- Vocația multiplă la moștenire
- Legatul cu sarcină și particularitățile opțiunii legatarilor
- Cotitatea disponibilă specială a soțului supraviețuitor
- Dreptul de opțiune succesorală și curgerea termenului pentru a opta în cazul substituției vulgare
- Substituția fideicomisară și relația sa cu dreptul de opțiune succesorală
- Rezerva succesorală, între necesitate și desuetudine
- Reprezentarea succesorală
- Impreviziunea - ajutor sau capcană juridică

Daniela Negrilă

Dreptul de opțiune succesorală

Studii teoretice și practice

Vol. II

- *Termenul de opțiune succesorală*
- *Renunțarea la moștenire*
- *Retransmiterea dreptului de opțiune*
- *Vocația multiplă la moștenire*

Universul Juridic

București

-2016-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2016, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

NEGRILĂ, DANIELA

Dreptul de opțiune succesorală : studii teoretice și practice /

Daniela Negrilă. - București : Universul Juridic, 2014-

3 vol.

ISBN 978-606-673-361-8

Vol. 2. - 2016. - Conține bibliografie. - ISBN 978-606-673-826-2

347.65

REDACTIE:

tel./fax: **021.314.93.13**

tel.: **0732.320.666**

e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL

tel.: **021.314.93.15**

DISTRIBUȚIE:

fax: **021.314.93.16**

e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

Abrevieri

alin.	alineat
art.	articol
cap.	capitolul
C. Ap.	Curtea de Apel
C. civ.	Codul civil (Legea nr. 287/2009)
C. civ. 1864	Codul civil din 1864
C. pr. civ.	Codul de procedură civilă (Legea nr. 134/2010)
dec.	decizia
Ed.	Editura
ed.	ediție
etc.	etcaetera („și celelalte”)
<i>ibidem</i>	în același loc
ÎCCJ	Înalta Curte de Casație și Justiție
lit.	litera
M. Of.	Monitorul Oficial al României, Partea I
n.a.	nota autorului
nr.	numărul
O.G.	Ordonanța Guvernului
O.U.G.	Ordonanța de urgență a Guvernului
op. cit.	opera citată
p.	pagina
par.	paragraful
pct.	punctul
Regulament	Regulamentul de aplicare a Legii nr. 36/1995
RNNEOS	Registrul Național Notarial de Evidență a Opțiunilor Succesorale
s. civ.	secția civilă
sent. civ.	sentința civilă
s.n.	sublinierea noastră
ș.a.m.d.	și așa mai departe
UNNPR	Uniunea Națională a Notarilor Publici din România
urm.	următoarele
vol.	volumul

Capitolul I

Termenul de opțiune succesorală

Secțiunea 1.1.

Noțiune

1.1.1. Considerații preliminare

Transmisiunea patrimonială care operează *ope legis* în momentul deschiderii moștenirii nu este definitivă și nici obligatorie. Pentru consolidarea sau desființarea ei este necesar ca succesibilii să își exprime opțiunea succesorală, respectiv să accepte sau să repudieze moștenirea. În urma acestei manifestări de voință, cu aplicarea regulilor devoluțiunii succesoriale, se stabilește aria celor care, dobândind vocație succesorală concretă, vor culege patrimoniul lăsat de defunct.

Dreptul de opțiune succesorală este un drept potestativ care ia naștere odată cu deschiderea moștenirii și care aparține nemijlocit succesibililor, modul său de exercitare fiind lăsat exclusiv la latitudinea acestora. Scopul existenței unei astfel de posibilități legale constă în eficientizarea dreptului la moștenire¹, iar caracterul potestativ este determinat de latura personală a relațiilor pe care le implică transmisiunea succesorală și de modul discreționar, nesusceptibil de abuz, în care poate fi exercitat dreptul.

În virtutea acestui caracter potestativ, dreptul de opțiune succesorală poate fi exercitat în orice sens, de oricare dintre succesibilii cu vocație generală la moștenire, fără ca opțiunea exprimată de o persoană să impună o anumită alegere altelei sau să o împiedice pe aceasta să opteze². Libertatea de care beneficiază succesibilii în materia dreptului de opțiune succesorală este maximă dar, pentru a împiedica abuzul de drept, nesiguranța circuitului juridic civil sau chiar anarhia acestuia, legiuitorul a instituit

¹ Vorbind despre dreptul de opțiune succesorală, Mihail Eliescu îl încadra în categoria drepturilor secundare – după cum denumea autorul, cu statut de pionierat, această categorie de drepturi – a căror caracteristică principală o reprezenta faptul că ele nu au un statut independent ci servesc la eficientizarea unor alte drepturi.

² A se vedea D. Negrilă, *Dreptul de opțiune succesorală*, vol. 1, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 32.

anumite limitări în cadrul cărora trebuie să se producă exercitarea opțiunii succesorale. Una dintre aceste limite constă în stabilirea unui termen în care succesibilul trebuie să își exprime dreptul de a alege, devenind, în urma propriei manifestări de voință, fie moștenitor, fie străin de succesiune.

► 1.1.2. Caracterul temporar al dreptului de opțiune succesorală

Afirmam într-o lucrare anterioară¹ că **dreptul de opțiune are caracter temporar**, existența lui fiind limitată în timp, pentru că ia naștere odată cu deschiderea moștenirii și se stinge, în principiu, prin exercitarea sau neexercitarea sa, înlăuntrul unui termen prestabilit și cu caracter obligatoriu. Din acest motiv putem spune că temporalitatea dreptului de opțiune succesorală este circumscrisă termenului în care el trebuie exercitat. Neexercitarea sa – ca urmare a pasivității succesibilului – determină însăși stingerea dreptului. Pe cale de consecință, respectarea termenului impus de lege pentru exprimarea opțiunii succesorale este esențială, nu numai în vederea stabilirii celor care vor avea puțința concretă de a culege lășământul succesoral, ci și pentru existența dreptului de opțiune însuși².

Analiza caracterului temporar al dreptului de opțiune succesorală vizează două coordonate: nașterea dreptului și stingerea acestuia.

► 1.1.3. Nașterea dreptului de opțiune succesorală

1.1.3.1. Apariția dreptului de opțiune succesorală este legată de același fapt juridic care determină și deschiderea succesiunii, respectiv de moartea persoanei. Efectele decesului, însă, se delimitează diferit în funcție de obiectul analizei. Astfel, dacă discutăm despre moștenire, odată cu moartea persoanei fizice asistăm la transmisiunea patrimoniului acesteia către succesibilii pe care i-a lăsat, transmisiune care se produce de drept, fără chiar ca beneficiarii săi să aibă cunoștința de existența ei. În schimb, dacă discutăm despre opțiunea succesorală, constatăm că

¹ A se vedea D. Negrilă, *Dreptul de opțiune*..., p. 39.

² Caracterul temporar al dreptului de opțiune succesorală se remarcă și sub legislația anterioară. Similar reglementării actuale, acest drept avea o existență limitată în timp, diferența constând numai în calificarea dată termenului de opțiune, pe care doctrina majoritară îl socotea ca fiind unul de prescripție și nu unul de decădere. Sub celelalte aspecte, momentul nașterii dreptului era echivalent cu cel al decesului autorului moștenirii, iar stingerea dreptului era determinată de exercitarea opțiunii sau de expirarea termenului de opțiune.

moartea persoanei nu mai generează o transmisiune, ci determină însăși nașterea unui drept – dreptul de opțiune succesorală – drept care ia ființă automat, *ope legis*, direct în patrimoniul succesibililor. Așadar, faptul morții persoanei fizice – al cărei patrimoniu nu poate rămâne nicio clipă fără titular – reprezintă factorul declanșator a două consecințe juridice: pe de o parte, a transmisiunii succesore *mortis causa* și, pe de altă parte, a nașterii în patrimoniul succesibililor a dreptului de opțiune succesorală¹. Acesta este motivul pentru care, după cum vom arăta în cele ce urmează², data morții reprezintă elementul principal al determinării momentului de la care începe să curgă, în principiu³, termenul pentru exercitarea dreptului de opțiune succesorală.

Regula care derivă din cele de mai sus este că dreptul de opțiune succesorală se naște ca un drept distinct, direct în patrimoniul succesibililor unei persoane, odată cu decesul acesteia, dar nefăcând parte din patrimoniul transmis de ea. Niciodată nu vom discuta despre transmisiunea dreptului de opțiune succesorală de la defunct către potențialii săi moștenitori, nici nu îl vom include în patrimoniul transmis de respectivul autor, ci îl vom privi obligatoriu ca pe un drept propriu al succesibililor, cu o existență proprie, de sine stătătoare⁴, independentă de transmisiunea succesorală, dar funcționând, concomitent, ca un factor stabilizator al acesteia.

1.1.3.2. Identic stau lucrurile și atunci când se pune problema retransmiterii dreptului de opțiune succesorală, deși ne aflăm în situația în care un astfel de drept face parte dintr-un patrimoniu transmis *mortis causa*. Dar, chiar și în această situație, fiecare categorie de succesibili beneficiază de propriul drept de opțiune, care se naște și există ca un drept distinct în patrimoniul lor, vizând exclusiv moștenirea autorului direct. Decesul unui succesibil, în interiorul termenului de opțiune succesorală și înainte ca el să-și fi exprimat alegerea în raport de defunctul la a cărui moștenire ar fi avut dreptul în mod direct, face ca acest drept de opțiune să se transmită succesorilor săi, ca un drept cuprins în patrimoniul său succesoral. Dar, această

¹ „Decesul unei persoane fizice activează pentru un cerc de persoane delimitat și ierarhizat de lege speranța până atunci doar latentă, de a moșteni ceva după decuius” – M.D. Bob, *Probleme de moșteniri în vechiul și noul Cod civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 189.

² A se vedea secțiunea 1.5. de mai jos.

³ Curgerea termenului de opțiune succesorală cunoaște anumite excepții în privința momentului de început al curgerii sale, pe care le vom analiza în secțiunea 1.5. de mai jos.

⁴ A se vedea D. Negrilă, *Dreptul de opțiune.....*, p. 43.